

מו

אונטר תוספות

וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר ה' לְמֹשֶׁה הֲרַעַתָּה לְעַם הַזֶּה לְמַעַן
זֶה שְׁלַחְתָּנִי. וַיֵּאָזוּ בְּאָזְנֵי אֱלֹהִים פְּרַעַה לְדַבֵּר בְּשֵׁמוֹת הַרְעָה
לְעַם הַזֶּה וְהֵצִל לֹא הֵצִילְתָּ אֶת עַמֶּךָ (ה, כב-כג)

רש"י בפסוק הבא¹⁷⁴ כותב, שהקב"ה אמר למשה: "הרהרת על מדותי, לא כאברהם שאמרתי לו 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ואחר כך אמרתי לו 'העלהו לעולה'¹⁷⁵ ולא הרהר אחר מדותי".

וצריך ביאור:

א) איך ייתכן שהאבות לא הרהרו אחר מידותיו של הקב"ה, ודוקא משה רבינו – שהיה "נבחר מכל מין האדם"¹⁷⁵ (אפילו מן האבות¹⁷⁶) – הרהר על מידותיו של הקב"ה?

ב) מדוע מספרת התורה סיפור זה, שהוא לכאורה בגנותו של משה רבינו – והרי אפילו "בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב"¹⁷⁷?

ויש לומר:

משה רבינו נקרא "רעיא מהימנא"¹⁷⁸, משום שתפקידו היה לפרנס את בני ישראל ברוחניות, ולהחדיר בפנימיותם את האמונה השלמה בקב"ה, כך שתהפוך לחלק ממהותם¹⁷⁹, כדי שיהיו ראויים להיגאל ממצרים (כמאמר חז"ל¹⁸⁰: "לא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר האמונה").

174. ו, א.

175. פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין פרק חלק ביסוד הז'. וראה גם שולחן ערוך יורה דעה סוף סימן רמב.

176. ראה ויקרא רבה פכ"ט, יא.

177. בבא בתרא קכג, א.

178. ראה תניא פמ"ב. ועוד.

179. אמנם גם קודם לכן היו בני ישראל "מאמינים בני מאמינים", אבל היתה זו אמונה שבאה אליהם בירושה מן האבות בלבד, והיא לא חדרה בפנימיותם ולא הפכה לחלק ממהותם.

180. מכילתא בשלח יד. לא.

ומאחר שהיו בעם ישראל אנשים שבדרגתם היה מקום להרהור אחר מידותיו של הקב"ה – היה זה מתפקידו של משה רבינו להעלות אותם מדרגה זו, ולהביא אותם לידי אמונה שלמה.

הדרך לכך היתה על-ידי שמשה רבינו היה להם לפה וכלל את עצמו עמהם¹⁸¹ בשאלתו "למה הרעותה לעם הזה"; ועל-ידי תשובתו של הקב"ה (בפרשה הבאה) "וארא וגו'" – שמשמעותה התגלות אלוקית עד כדי ראייה מוחשית – החדיר בהם משה את האמונה השלמה, ובכך עקר מתוכם את ההרהור אחר מידותיו של הקב"ה.

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 52 ואילך)

181. ולהעיר ממה שמצינו (שמות רבה פמ"ג, ו) שמשה רבינו נהג בדרך דומה לאחר חטא העגל: "כשעה שעשו ישראל אותו מעשה, עמד לו משה, מפייס את האלוקים. אמר: רבון העולם, עשו לך סיוע, ואתה כועס עליהם? העגל הזה שעשו יהיה מסייעך: אתה מזריח את החמה, והוא - הלבנה; אתה - הכוכבים, והוא - המזלות; אתה מוריד את הטל, והוא משיב רוחות; אתה מוריד גשמים, והוא מגדל צמחים. אמר הקב"ה: משה, אף אתה טועה כמותם?! והלא אין בו ממש! אמר לו: אם כן, למה אתה כועס על בניך?". הרי שמשה רבינו הציל את עם ישראל מעונש בכך שכלל את עצמו עם הפחותים שבהם.

ובדומה לכך ראה גם ירושלמי הוריות פ"ג ה"ה: "כל אותן ארבעים יום שעשה משה בהר היה למד תורה ומשכחה, ובסוף ניתנה לו במתנה. כל כך למה? בשביל להחזיר את הטיפשים". ובפירוש פני משה: "כל כך למה – מפני מה לא ניתנה לו בתחילה במתנה? להחזיר את הטיפשים – ששוכחין מה שלומדים, שלא יאמרו מה לנו לייגע בחינם; והתשובה - ממשה, שהיה חוזר ולומד אף שהיה משכח, עד לבסוף שניתן לו במתנה".